

Podklady k semináři 2

PVVEFI, podzim 2007

Faktory růstu VV

- geografické faktory (povodně, hurikány, sopečná činnost, ...)
- demografické faktory (populační vlny ovlivňují priority v rámci VV)
- urbanistické faktory (19. a 20. stol. – městský způsob života = potřeba sociální i technické infrastruktury)
- technicko-technologické faktory (státní asistence u zavádění významných objevů – např. spojovací technika)
- sociální faktor (podoba welfare state a jeho změny)

Faktory růstu VV

- změna preferencí vlivem růstu důchodu na hlavu (změna spotřebního koše)
- inflace (↑ podílu VV/HDP, růst relativní ceny veřejných statků v porovnání se soukromými statky)
- demonstrační efekt (občané „chtějí“, co vidí v zahraničí)
- fiskální iluze (nadspotřeba, neefektivnost)
- jiné vlivy – zejména politické a sociální (sociální spravedlnost, ideologie)

Teorie vysvětlující růst VV

- **vývojové modely růstu VV** (Musgrave, Rostow) – s růstem celkových investic jako poměru k HNP během rozvojového období klesá relativní podíl investic veřejného sektoru oproti soukromému
- **Wagnerův zákon** – s růstem HDP/hlavu roste i relativní velikost veřejného sektoru
- **teorie prahových efektů** (Peacock, Wiseman) – politická teorie determinace VV → státní výdaje jsou omezeny tak velkými daňovými zatíženími, jaké je společnost ochotna snést – tzv. snesitelný daňový základ, v období krizí se však skokově zvyšuje

Annex Table 25. General government total outlays
Per cent of nominal GDP

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Australia	40.3	38.9	36.3	35.4	36.2	37.8	36.6	39.7	39.1	39.3	38.2	37.1	36.8	37.3	36.6	37.1	36.3	36.4	36.2	36.2
Austria	55.8	56.1	55.2	53.6	53.1	54.2	54.9	57.9	57.4	57.1	56.6	53.9	54.0	52.3	51.6	51.3	51.2	50.5	50.2	50.2
Belgium	58.9	57.0	55.1	53.4	53.4	54.4	54.7	52.7	53.4	52.9	51.4	50.7	50.1	49.4	49.5	50.5	51.4	49.9	50.0	50.0
Canada	47.5	46.1	45.4	45.8	48.8	52.3	53.2	52.2	49.7	48.2	46.6	45.7	44.4	42.5	41.0	41.4	40.6	40.1	40.1	39.9
Czech Republic ¹
Denmark	53.3	55.0	57.2	57.3	57.0	57.8	59.0	61.7	61.6	60.3	59.8	58.0	57.6	56.3	54.9	55.3	55.8	56.1	55.7	54.7
Finland	47.9	48.5	47.0	45.2	46.6	57.7	63.0	64.2	62.9	59.6	59.7	56.4	52.8	52.1	49.1	49.2	50.1	50.6	50.9	50.2
France	52.7	51.9	51.4	50.4	50.7	51.5	53.0	53.3	54.9	55.1	54.4	54.9	53.7	53.5	52.5	52.5	53.4	54.8	53.8	53.4
Germany	45.4	45.8	45.3	44.0	44.5	47.1	48.1	49.3	49.0	49.4	50.3	49.3	48.8	48.7	48.7	48.3	48.5	48.9	48.2	47.1
Greece	45.2	45.1	44.0	45.4	50.2	46.7	49.4	52.0	49.9	51.0	49.2	47.8	47.8	47.6	49.9	47.8	46.8	47.2	47.4	47.1
Hungary
Iceland	48.0	37.8	42.6	42.4	43.6	44.7	44.6	44.4	43.8	43.3	41.7	42.4	43.5	43.2	44.1	46.2	47.9	48.5	45.9	45.9
Ireland	57.7	52.1	46.6	52.2	43.3	44.9	45.8	45.1	44.4	41.5	39.6	37.2	35.0	34.6	32.1	33.8	33.3	32.2	35.8	35.8
Italy	51.4	50.8	51.5	52.8	54.4	55.5	56.7	57.7	54.5	53.4	53.2	51.1	49.9	48.9	46.9	48.7	48.0	48.9	48.7	49.0
Japan ²	31.0	31.5	30.9	30.2	31.7	31.5	32.5	34.2	34.8	35.8	36.3	35.1	36.1	37.7	38.2	37.7	38.2	37.7	36.9	36.6
Korea	18.0	17.1	17.1	18.0	18.5	19.6	20.7	20.2	19.8	19.5	20.5	21.2	21.5	22.5	22.0	24.0	22.2	24.2	24.2	23.9
Luxembourg
Netherlands ³	56.9	58.4	56.6	54.5	54.8	54.8	55.8	56.0	53.6	51.4	49.6	48.2	47.2	46.9	45.3	46.6	47.5	48.9	47.7	46.9
New Zealand
Norway	48.3	50.5	52.6	52.2	52.8	54.9	56.3	55.1	54.1	51.6	49.2	47.3	49.7	48.3	43.4	44.8	47.6	48.4	47.6	47.6
Poland
Portugal	41.3	40.0	38.5	38.8	42.1	45.1	46.2	47.8	46.0	45.0	45.8	44.8	44.1	45.3	45.2	46.5	46.1	47.9	47.0	46.2
Slovak Republic
Spain	42.6	41.0	40.9	42.7	43.4	44.9	45.9	49.4	47.3	45.0	43.7	41.8	41.4	40.2	40.0	39.6	39.9	39.5	39.3	39.1
Sweden	63.3	59.5	59.9	59.8	60.7	62.7	61.6	62.7	70.9	67.6	62.2	62.9	60.7	60.3	57.3	57.0	58.2	58.3	57.9	57.9
Switzerland	49.6	43.6	41.1	40.5	42.2	44.0	45.7	45.7	45.0	44.6	42.7	41.0	39.8	39.2	37.0	40.3	40.9	42.6	42.6	43.3
United Kingdom	38.9	38.7	38.9	38.7	38.6	37.4	38.1	37.5	36.6	36.2	36.1	34.9	34.2	33.8	32.7	24.6	25.3	25.7	25.2	25.2
United States ⁴	49.3	48.9	48.5	47.9	48.7	50.1	51.3	53.0	51.8	51.5	50.2	49.3	48.9	47.1	48.1	48.3	49.0	48.4	48.4	47.9
Europe	40.5	40.2	39.5	39.2	40.1	41.4	42.5	43.1	42.1	41.2	41.1	40.5	40.1	39.8	39.0	39.9	40.3	40.7	40.3	40.1
Total OECD	40.5	40.2	39.5	39.2	40.1	41.4	42.5	43.1	42.1	41.2	41.1	40.5	40.1	39.8	39.0	39.9	40.3	40.7	40.3	40.1

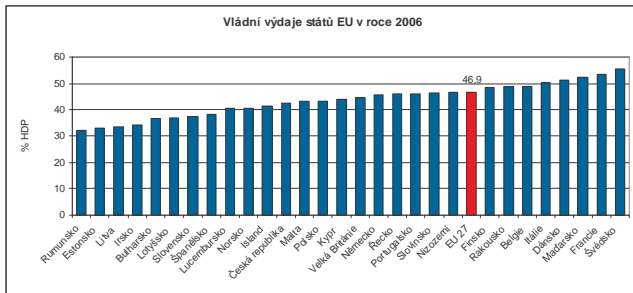
Note: Total outlays are defined as current outlays plus capital outlays. Data refer to the general government sector, which is a consolidation of accounts for the central, state and local governments plus social security. One-off increases from the sale of mobile telephone licenses are recorded as negative capital outlays for countries listed in the notes to Table 27. See OECD Economic Outlook, Sources and Methods (http://www.oecd.org/economic-outlook/).
1. The data for 1990 and 1991 reflect large scale privatisation of public enterprises. From 2003 onwards the projections are based on the CBS data profile.
2. The 1990 outlays are net of the debt taken on in the year from the Industrial Debt Fund.
3. The 1990 outlays would be 5.1 percentage points of GDP higher if account were taken of the assumption by the project of the Japan Railway Settlement Corporation and the National Forest Special Account. The 2000 outlays include capital transfers to the Deposit Insurance Company.
4. The 1995 outlays would be 5.1 percentage points of GDP higher if capital transfers to a housing agency offering rentals to low income people were taken into account.
5. These data include outlays net of operating surpluses of public enterprises.
Source: OECD.

Annex Table 25. General government total outlays
Per cent of nominal GDP

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Australia	35.4	34.6	35.2	37.3	39.0	39.0	38.4	38.2	37.0	36.0	36.0	35.0	34.8	37.0	35.9	35.8	35.1	34.9	34.8	35.3
Austria	55.2	51.7	51.5	52.4	53.0	56.0	55.6	56.0	55.5	53.0	53.4	53.2	51.4	50.8	50.7	51.0	50.1	49.6	48.6	47.7
Belgium	53.7	52.2	53.2	53.4	53.6	54.7	52.4	51.9	52.4	51.0	50.2	50.0	49.1	49.1	49.8	51.1	49.6	50.1	50.1	49.9
Canada	45.4	45.8	48.8	52.3	53.3	52.2	49.7	48.5	46.6	44.3	44.8	42.7	41.1	42.0	41.3	40.9	39.9	39.3	38.9	39.1
Czech Republic ¹
Denmark	55.7	56.1	55.9	56.5	57.5	60.6	60.4	53.9	42.6	42.4	43.7	42.8	42.0	44.8	47.1	47.5	44.3	43.9	43.9	43.7
Finland	46.6	44.8	48.3	57.1	62.3	63.6	62.3	59.0	59.3	56.0	52.4	51.8	48.8	48.8	49.8	50.9	51.2	50.8	50.5	50.5
France	49.9	48.8	49.3	50.5	51.7	54.3	54.2	54.4	54.5	53.7	52.6	52.6	51.6	51.5	52.6	53.6	53.7	54.4	54.5	53.9
Germany ²	45.3	44.0	44.5	46.1	47.3	48.3	47.9	48.3	49.3	48.3	48.1	48.2	45.1	47.5	46.0	45.6	47.0	46.8	46.1	45.1
Greece	44.0	45.4	50.2	46.7	49.4	52.0	49.9	51.0	49.2	50.1	49.5	49.5	52.2	50.3	49.3	49.4	49.2	46.7	46.0	45.8
Hungary
Iceland	41.0	43.3	41.5	42.8	43.8	43.6	43.4	42.8	42.3	40.7	41.3	42.2	42.1	42.9	44.8	46.7	45.5	44.5	43.7	44.0
Italy	48.7	42.9	43.4	44.7	45.1	44.9	44.2	41.4	39.3	36.8	34.4	34.1	31.6	33.2	33.4	33.4	33.7	34.6	34.8	35.1
Japan	31.0	31.1	31.8	31.6	32.6	34.3	35.6	36.5	36.9	36.0	37.3	38.8	39.2	38.7	39.0	38.5	37.3	36.9	36.7	36.5
Korea	18.1	19.2	20.0	20.9	22.0	21.6	21.0	20.8	21.7	22.4	24.7	23.9	23.9	25.0	24.8	30.8	28.1	28.1	28.2	28.2
Luxembourg
Netherlands ³	55.2	53.0	53.1	53.0	53.9	54.1	51.7	49.7	47.8	46.5	45.6	45.4	43.7	45.4	46.2	47.1	46.6	45.7	46.5	45.6
New Zealand
Norway	52.6	52.2	54.9	54.9	56.2	55.1	54.1	51.5	49.0	47.2	49.6	48.1	47.2	44.3	47.5	48.5	45.9	42.9	41.8	41.8
Poland
Portugal	36.6	36.8	40.0	42.8	43.9	45.4	43.7	42.8	43.7	42.6	41.9	43.2	43.1	44.4	44.3	45.9	46.4	47.8	47.2	47.4
Slovak Republic
Spain	40.1	41.4	42.6	44.0	45.1	45.8	46.4	44.2	43.0	41.4	40.8	39.3	39.0	38.5	38.7	38.3	38.8	38.2	38.2	38.3
Sweden	59.5	61.5	61.3	62.7	71.1	72.4	70.3	67.1	62.8	62.5	60.3	59.8	56.8	56.5	57.9	58.2	56.7	56.4	56.7	55.5
Switzerland
United Kingdom	36.1	36.5	37.2	44.0	46.1	46.1	45.3	45.0	43.1	41.5	40.2	39.7	37.5	40.9	41.7	42.3	44.0	45.1	45.6	45.9
United States ⁴	41.2	40.5	37.1	37.8	38.5	38.0	37.0	37.0	36.5	35.4	34.7	34.3	34.2	35.3	36.3	36.7	36.4	36.6	36.6	36.7
Europe	47.7	47.2	48.1	49.1	50.3	51.9	50.7	50.4	50.6	49.2	48.5	48.2	46.3	47.4	47.7	48.2	47.7	47.7	47.3	46.8
Total OECD	39.6	39.3	40.2	41.3	42.4	42.9	42.1	42.1	41.8	40.6	40.3	40.0	39.2	40.2	40.8	41.3	40.7	40.7	40.6	40.5

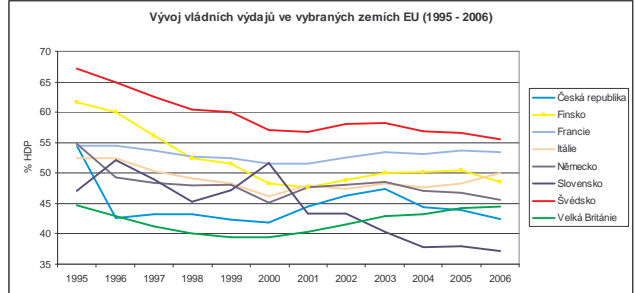
Note: Data refer to the general government sector, which is a consolidation of accounts for the central, state and local governments plus social security. Total outlays are defined as current outlays plus capital outlays. One-off increases from the sale of mobile telephone licenses are recorded as negative capital outlays for countries listed in the notes to Table 27. See OECD Economic Outlook, Sources and Methods (http://www.oecd.org/economic-outlook/).
1. The 1990 outlays are net of the debt taken on in the year from the Industrial Debt Fund.
2. The 1990 outlays would be 5.1 percentage points of GDP higher if account were taken of the assumption by the project of the Japan Railway Settlement Corporation and the National Forest Special Account. The 2000 outlays include capital transfers to the Deposit Insurance Company.
3. The 1995 outlays would be 5.1 percentage points of GDP higher if capital transfers to a housing agency offering rentals to low income people were taken into account.
4. These data include outlays net of operating surpluses of public enterprises.
Source: OECD Economic Outlook 27 (Paris).

Graf: Komparace vládních výdajů v zemích EU v roce 2006 (v % HDP)

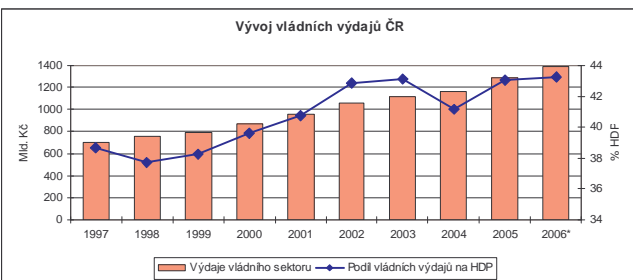
Zdroj: Autor na základě dat Eurostatu, 2007.

Graf: Vývoj vládních výdajů v některých zemích EU (1995 – 2006)

Zdroj: Autor na základě dat Eurostatu, 2007.

Graf: Výdaje vládního sektoru v ČR v letech 1997 – 2006 (v mld. Kč, % HDP)

Zdroj: Autor na základě Makroekonomické predikce MF ČR, 2007.

Číslo kapitoly	Kapitola	Výdaje celkem (v tisících Kč)
301	Kancelář prezidenta republiky	456 448
302	Poslanecká sněmovna Parlamentu	1 144 704
303	Senát Parlamentu	562 341
304	Úřad vlády České republiky	595 322
305	Bezpečnostní informační služba	1 178 276
306	Ministerstvo zahraničních věcí	4 764 923
307	Ministerstvo obrany	53 901 386
308	Národní bezpečnostní úřad	277 483
309	Kancelář Vězeňského ochránce práv	94 363
312	Ministerstvo financí	16 468 540
313	Ministerstvo práce a sociálních věcí	427 800 490
314	Ministerstvo vnitra	54 225 399
315	Ministerstvo životního prostředí	13 531 137
317	Ministerstvo pro místní rozvoj	11 786 720
321	Grantová agentura České republiky	1 531 116
322	Ministerstvo průmyslu a obchodu	16 545 504
327	Ministerstvo dopravy	25 127 764
328	Český telekomunikační úřad	924 465
329	Ministerstvo zemědělství	44 960 997
333	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	120 687 131
334	Ministerstvo kultury	7 534 361
335	Ministerstvo zdravotnictví	9 077 108
336	Ministerstvo spravedlnosti	19 875 495
338	Ministerstvo informatiky	607 772
343	Úřad pro ochranu osobních údajů	92 862
344	Úřad průmyslového vlastnictví	171 200
345	Český statistický úřad	970 772
346	Český úřad zeměměřičský a katastrální	2 782 294
348	Český báňský úřad	4 169 385
349	Energetický regulační úřad	115 760
353	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže	137 952
358	Ústavní soud	146 882
361	Akademie věd České republiky	5 617 230
372	Rada pro rozhlasové a televizní vysílání	49 555
374	Správa státních finančních rezerv	11 839 847
375	Státní úřad pro jadernou bezpečnost	383 504
381	Neyvyšší kontrolní úřad	637 891
386	Státní dluh	40 711 874
397	Operace státních finančních aktiv	9 110 700
398	Všeobecná pokladniční správa	144 170 867
CELKEM		1 046 777 420

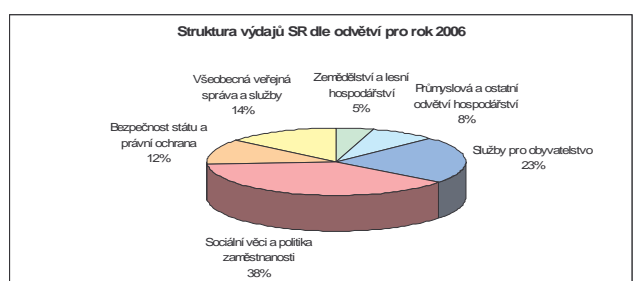
CELKOVÝ PŘEHLED VÝDAJŮ STÁTNÍHO ROZPOČTU 2007 PODLE KAPITOL (ODPOVĚDNOSTNÍ TRÍDĚNÍ)

Zdroj: Příloha 3 k zákonu o SR, 2007.

Kapitoly	5 BĚŽNÉ VÝDAJE	6 KAPITÁLOVÉ VÝDAJE	0 CELKEM
301	266 648	189 800	456 448
302	1 197 794	43 900	1 144 704
303	528 341	34 000	562 341
304	652 322	42 999	595 322
305	1 056 476	121 804	1 178 276
306	4 015 623	749 009	4 764 632
307	43 909 971	19 892 309	53 901 386
308	255 208	22 275	277 483
309	94 363	9 950	94 363
312	14 851 029	1 617 515	16 468 540
313	425 717 773	2 123 237	427 800 490
314	50 927 255	3 288 144	54 225 399
315	3 449 025	10 082 152	13 531 137
317	2 334 468	9 451 652	11 786 720
321	1 468 116	63 000	1 531 116
322	14 874 623	1 670 881	16 545 504
327	6 309 999	18 826 769	25 127 764
328	785 465	138 000	924 465
329	42 793 897	2 167 004	44 960 897
333	113 275 643	7 411 288	120 687 131
334	7 534 361	1 607 644	9 142 005
335	6 093 391	2 493 361	8 586 752
336	18 875 495	1 307 902	19 875 495
338	607 772	9 300	607 772
343	85 122	7 740	92 862
344	153 086	18 192	171 200
345	919 972	59 800	970 772
346	2 536 047	256 247	2 792 294
348	165 985	3 360	169 385
349	105 777	9 983	115 760
353	105 623	32 230	137 853
358	139 882	13 800	146 882
361	4 270 230	134 700	5 617 230
372	48 555	1 000	49 555
374	1 183 947	24 279	1 198 226
375	319 504	3 990	323 494
381	571 741	66 150	637 891
386	40 711 874	0	40 711 874
397	1 097 776	8 012 924	9 110 700
398	143 164 541	1 066 325	144 170 867
CELKEM		858 447 980	1 040 777 420

Zdroj: Příloha 3 k zákonu o SR, 2007.

Graf: Struktura výdajů SR (2006) – odvětvové třídění

Zdroj: Autor na základě SZU 2006, MF ČR.

Další formy vládních politik s fiskálními dopady

1. Kvazifiskální aktivity.
2. Závazky a potenciální závazky vlády.
3. Úvěrové garance.
4. Vládní půjčky.
5. Daňové výdaje.

1. Kvazifiskální aktivity

Jsou to finanční transakce realizované centrální bankou nebo státem vlastněnými bankami za účelem dosažení cílů určitých politik.

Zahrnují:

- úrokové dotace,
- podporu neprosperujících podniků a finančních institucí,
- splátky vládního dluhu,
- financování kursových ztrát, které vláda utrpěla.

2. Závazky a potenciální závazky vlády

- **Explicitní závazky a dluhy** – právně závazné a předvídatelné (např. rozpočtové výdajové programy, důchody, mzdy zaměstnanců státní správy, ...).
- **Explicitní a potenciální závazky** – zákonné nebo smluvní závazky, které se stanou splatné v případě určité události (např. státní garance, ...).
- **Implicitní závazky** – závazky, které nevyplývají ze zákona, ale souvisejí s očekáváním veřejnosti (např. realizace oprav a údržby infrastruktury, ...).
- **Implicitní a podmíněné závazky** – zákonem neupravené závazky, které se stanou splatnými za určité situace (např. při přírodní katastrofě, bankovní krizi, ...).

Situace „závazků“ v ČR

Omezení zákonem o rozpočtových pravidlech

- A. procentuální omezení
- B. nutnost schválení parlamentem
- C. poslední novelizace – ocenění garancí a závazků a vytváření rezerv

3. Úvěrové garance

- Vláda může poskytovat **záruku** za úvěry čerpané různými agenturami, podniky, někdy i soukromými podniky.
- Jsou poskytovány v případech, kdy příjemce úvěru nedosahuje požadované úvěruschopnosti a pokud je účel úvěru v souladu s cíli, programem a politikami vlády.
- V realitě jsou často poskytovány bez vyhodnocení příjemce úvěr splatit nebo zvýhodňují vlivné spojence a nejsou systematicky vykazovány.

5. Daňové výdaje

Daňový výdaj = daňový výnos ušlý v důsledku zvýhodňujících ustanovení daňového práva.

Zahrnuje:

- osvobození od daně,
- odčitatelné položky,
- daňové zápočty,
- odložení splatnosti daně,
- snížení daňové sazby.

Smyslem je dosažení určitých cílů vládní politiky prostřednictvím poskytování výhod jednotlivcům nebo jednotkám.